

Datum
2018-09-11Diarienummer
Dnr Af-2018/0023 4829Avsändarens referens
A2018/00776/ARMArbetsmarknadsdepartementet
103 33 Stockholm

Remissyttrande: Tid för utveckling (SOU 2018:24)

Sammanfattning

Förslaget riktas i första hand mot en ny målgrupp och inte mot de målgrupper som tillhör Arbetsförmedlingens kärnverksamhet. Det finns inte något krav på att vikarierna ska vara arbetslösa varför förslaget riskerar att leda till en subventionerad kompetensutveckling för en redan etablerad grupp på arbetsmarknaden utan att de arbetslösa stärker sin ställning. Dessutom innebär förslaget att det blir administrativt krävande och kostsamt för myndigheten att anvisa och kontrollera utvecklingsledigheten. Utan betydande resurstillskott riskerar förslaget att medföra undanträngningseffekter på myndighetens nuvarande målgrupper.

Arbetsförmedlingens menar att förslaget har ett vällovligt syfte men att det inte självklart är förenligt med Arbetsförmedlingens arbetsmarknadspolitiska uppdrag och riskerar att negativt påverka myndighetens nuvarande verksamhet.

Arbetsförmedlingens synpunkter mer i detalj

Att höja arbetskraftens kompetensnivå och omställningsförmåga förbättrar arbetsmarknadens funktionssätt och underlättar strukturomvandlingen. Arbetsförmedlingen är därför positiv till utredningens ambition att ge människor möjlighet att utveckla sin kompetens inom sitt yrke eller att omskola sig för att kunna välja en ny bana i arbetslivet, samtidigt som andra får möjlighet till arbetslivserfarenhet. Ökade möjligheter till omställning under yrkeskarriären ökar förutsättningarna för att förlänga arbetslivet och därmed försörjningen av en alltmer åldrande befolkning. Förutsättningarna för att förlänga arbetslivet kan dock i betydande grad skilja sig åt mellan arbetstagare beroende på arbetets art i olika branscher. Myndigheten vill därför lyfta fram vikten av att förutsättningar skapas för att

Datum
2018-09-11Diarienummer
Dnr Af-2018/0023 4829

relativt tidigt påbörja vägledningsarbetet med möjliga alternativa karriärvägar för det resterande yrkeslivet fram till pensioneringen och att förslaget kan ses som en del av ett sådant arbete.

Arbetsförmedlingen menar dock att det är tveksamt om ett sådant arbete ska falla inom ramen för det arbetsmarknadspolitiska uppdraget som myndigheten har att administrera.

För det första innebär förslaget primärt en subventionering av en kompetensutveckling till personer med anställning som redan är fast förankrade på arbetsmarknaden. Enligt utredningen är tanken att de som får vikariaten kommer att stärka sin ställning på arbetsmarknaden. Det finns dock inget krav på att vikarierna ska vara arbetslösa. Risken är därför betydande att för arbetssökande med en svag ställning på arbetsmarknaden blir möjligheterna begränsade att bli ersättare för den ledige. En utvärdering av Friåret (Lindqvist 2004) visar också att arbetsgivarna framförallt rekryterar personer som de tidigare har haft som vikarier och inte arbetslösa som står långt från arbetsmarknaden. Konsekvensen kan därför bli att reformen leder till att samhället subventionerar kompetensutvecklingen för en etablerad grupp på arbetsmarknaden utan att de arbetslösa stärker sin ställning.

En möjligt alternativ utformning är i stället att villkora att vikarien ska vara arbetslös och helst stå långt från arbetsmarknaden. Erfarenheterna från Friåret visar att då möjligheten att vara friårsvikarie ges till arbetslösa som står långt från arbetsmarknaden, ökar antalet vikarier som är långtidsinskrivna, utrikes födda eller har en funktionsnedsättning. Eftersom utvärderingar visar att 70 procent av friårsvikarierna är kvinnor skulle utvecklingsanställning därför kunna vara en väg att nå utrikes födda kvinnor och stärka deras position på arbetsmarknaden.

För det andra innebär förslaget i dess nuvarande utformning betydande potentiella risker för Arbetsförmedlingens nuvarande verksamhet. Myndigheten har idag många vitt omfattande och komplicerade uppdrag. Gemensamt för uppdragen är att målgruppen för Arbetsförmedlingens arbete är personer som helt eller delvis saknar arbete, och en särskild målgrupp är personer som står långt ifrån arbetsmarknaden. Innebörden av utredningens förslag är dock att Arbetsförmedlingen ska arbeta med en helt ny målgrupp. Detta arbete kan bli omfattande eftersom myndigheten enligt förslaget uppdras att fatta beslut om anvisning till utvecklingsledighet, ge stöd till arbetstagare om utformningen av överenskommelsen mellan arbetsgivare och arbetstagare, hitta vikarier, ta fram en utvecklingsplan samt ha omfattande kontakter med både arbetsgivaren och den utvecklingslediga.

Vidare diskuterar utredningen vikten av genomgående kontroll under utvecklingsledigheten. Arbetsförmedlingen ska följa upp

Datum
2018-09-11Diarienummer
Dnr Af-2018/0023 4829

utvecklingslediga för att säkerställa att de genomför de aktiviteter som beskrivs i planen. Arbetsförmedlingen tolkar detta som att myndigheten blir skyldig att upprätta avvikelserapporter om det visar sig att individen inte följer planen, något som i praktiken kan bli både tidskrävande och svår att genomföra.

Uppdraget kommer potentiellt att kräva stora förändringar av metod- och systemstöd för en helt ny målgrupp och bli både finansiellt och personellt resurskrävande. I annat fall kommer de resurser förslaget kräver att tas från något av Arbetsförmedlingens andra uppdrag och därmed tränga undan resurser till arbetet med inskrivna arbetssökande som tillhör myndighetens kärnuppdrag.

Sammantaget menar Arbetsförmedlingen att om förslaget - som kan ses som en del av ett större vägledningsarbete som möjliggör alternativa karriärvägar under arbetslivet - ska få ett betydelsefullt genomslag på arbetsmarknaden är uppdraget alltför omfattande för att inrymmas i det nuvarande arbetsmarknadspolitiska uppdraget utan att det får negativa konsekvenser för de målgrupper som tillhör myndighetens kärnuppdrag. En betydande svaghet med utredningen är att den inte tillräckligt diskuterar vilka drivkrafter som arbetsgivarna har för att acceptera förslaget.

På Arbetsförmedlingens vägnar

Mikael Sjöberg
generaldirektör

Helena Persson

Beslut i ärendet har fattats av generaldirektör Mikael Sjöberg. Ärendet har föredragits av Helena Persson. I den slutliga handläggningen av ärendet har direktören för Analysavdelningen Annika Sundén samt chefen för Utvärderingsenheten Petra Nilsson deltagit.